

MARCIN KRZYSZTOF KONIECZNY¹

ORCID: 0000-0002-1798-1509

AKTUALNE METODY KRADZIEŻY I LEGALIZACJI POJAZDÓW

Wstęp

Współcześnie jednym z najpoważniejszych zagrożeń przestępczych stały się kradzieże pojazdów — przede wszystkim samochodów osobowych. Zagrożenie to jest istotne, ponieważ determinuje relatywnie znaczne straty materialne po stronie osób poszkodowanych. Ponadto może utrudniać osobie poszkodowanej przez pewien czas znormalizowane funkcjonowanie (dojazdy do pracy, podwożenie dzieci do szkoły czy wyjazdy w innych celach), zwłaszcza jeśli utrata przez nią pojazdu w wyniku działań przestępczych sprawców nie wiąże się z możliwością skutecznego dochodzenia roszczeń zabezpieczających, np. z tytułu umowy ubezpieczenia, a tym bardziej z możliwością uzyskania równie funkcjonalnego pojazdu (samochodu zastępczego bądź zakupu nowego). Problem przestępczości samochodowej jest poważny również z uwagi na jego skalę. Co prawda w 2018 r. liczba skradzionych aut w Polsce, względem roku poprzedniego, spadła do poziomu 9075 samochodów, a więc o 1,1 tys. aut², jednak przestępczość samochodowa wciąż stanowi znaczące wyzwanie, a grupy zajmujące się kradzieżami pojazdów działają często na rynku międzynarodowym — niekoniecznie tylko w zakresie kradzieży samochodów, ale również handlu narkotykami, zmuszania do prostytucji czy fałszowania dokumentów. Wspomniane grupy przestępcze w swojej działalności związanej z kradzieżami pojazdów stosują przeważnie podobne praktyki, znane zarówno polskiej Policji, jak i Interpolowi (ang. *International Criminal Police Organization*) oraz Europolowi (ang. *European Police Office*)³, a mimo to ich przestępczy proceder trwa.

¹ Dr ppor. Marcin Krzysztof Konieczny — prawnik, absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Akademii Obrony Narodowej w Warszawie, Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie oraz Akademii Wojsk Lądowych we Wrocławiu. Interesuje się kryminalistyką, bezpieczeństwem wewnętrznym i zarządzaniem kryzysowym.

Kontakt z autorem za pośrednictwem redakcji.

² PAP, „Rz”: *w 2018 roku spadła liczba kradzieży samochodów w Polsce*, <<https://businessinsider.com.pl/motoryzacja/liczba-kradziezy-samochodow-w-polsce-w-2018-roku/111f15j>>, 28 sierpnia 2019 r.

³ T. Safjański, *Europejskie Biuro Policji Europol. Geneza. Główne aspekty działania. Perspektywy rozwoju*, Warszawa 2009, s. 238.

Nielegalne zyski jako czynnik zachęcający do kradzieży aut

Jednym z czynników zachęcających do kradzieży aut są przede wszystkim nielegalne zyski, jakie uzyskują z tego procederu osoby zaangażowane w czyny zabronione⁴. Co prawda bezpośredni wykonawcy zleceń przestępczych polegających na kradzieży pojazdów uzyskują zaledwie kilka tysięcy złotych za wykonanie powierzonych im zadań, ale i tak stanowi to dla nich wystarczający motyw, aby działać na rzecz grup przestępczych. Zazwyczaj sprawcami są osoby relatywnie młode, dla których suma uzyskana za kradzież pojazdu wydaje się atrakcyjna. Największe korzyści finansowe z nielegalnego procederu uzyskują osoby zarządzające grupą przestępczą, wysoko postawione w niej oraz osoby niezbędne organizacyjnie bądź logistycznie w popełnianiu przez grupę czynów zabronionych, które polegają na kradzieży pojazdów, dysponujące dostępem do wiedzy, informacji albo innych zasobów kluczowych dla procederu. W związku z kradzieżą drogich, najstarszanniej zabezpieczonych pojazdów nawet bezpośredni sprawcy są w stanie uzyskiwać znaczące korzyści. Kradzieże dotyczą wówczas pojazdów pozyskiwanych nielegalnie „pod zamówienie” klientów. Z drugiej strony mogą również obejmować najdroższe motocykle czy maszyny i urządzenia, np. budowlane bądź rolnicze, o dużej wartości.

Tabela 1 ukazuje liczbę wszczętych postępowań w kategorii „Kradzież pojazdu” i wykrywalność tego typu czynów zabronionych w latach 2000–2016.

Tabela 1

Liczba wszczętych postępowań w kategorii „Kradzież pojazdu” i wykrywalność tego typu czynów zabronionych w latach 2000–2016

Rok	Liczba wszczętych postępowań	Wykrywalność
2000	15 654	2,0%
2001	14 319	2,1%
2002	12 360	2,8%
2003	11 871	2,1%
2004	10 790	2,6%
2005	9357	3,8%
2006	5486	7,9%
2007	3428	12,8%
2008	2772	13,6%
2009	2452	16,4%
2010	2711	12,8%
2011	2625	8,9%
2012	2586	13,0%
2013	2642	10,0%
2014	2775	10,7%
2015	2528	10,5%
2016	2643	8,1%

Źródło: dane Wydziału do Walki z Przestępczością Samochodową Komendy Stołecznej Policji, Warszawa 2017

⁴ E. Gabara, *Stanowisko Polski w zwalczaniu międzynarodowej przestępczości zorganizowanej*, Toruń 2004, s. 140.

Jak ukazano w tabeli 1, według danych Wydziału do Walki z Przestępczością Samochodową Komendy Stołecznej Policji w okresie od 2000 r. do 2016 r. liczba wszczętych postępowań w kategorii „Kradzież pojazdu” znacząco zmalała, a jednocześnie odnotowany został wzrost wykrywalności tego typu czynów zabronionych. Konieczne podkreślenia jest, że nie wszystkie przestępstwa są zgłaszane, dlatego wykrywalność wciąż znajduje się na niezadowalającym poziomie.

Nielegalne zyski będące jednym z czynników zachęcających do kradzieży pojazdów są uzyskiwane — przez grupy zajmujące się tym procederem — na różne sposoby. Podstawowym źródłem materialnych korzyści grupy przestępczej zajmującej się kradzieżami pojazdów jest ich sprzedaż. Jednak nie jest to ani jedyne, ani dominujące źródło zysków grup wyspecjalizowanych w kradzieży pojazdów. Grupy te uzyskują również zyski ze: sprzedaży przestępczo zalegalizowanych skradzionych pojazdów, sprzedaży części motoryzacyjnych pochodzących z skradzionych pojazdów, sprzedaży dokumentów dotyczących skradzionych pojazdów (nabywca może wykorzystać takie dokumenty np. do zalegalizowania auta), wymuszania okupów za zwrot właścicielom skradzionych pojazdów, sprzedaży dóbr będących wyposażeniem skradzionego pojazdu, unikania opłat podatkowych bądź celnych czy wyłudzenia odszkodowań⁵, w czym niejednokrotnie uczestniczy agent ubezpieczeniowy, a nawet właściciel pojazdu, który sprzedaje grupie przestępczej swoje auto po zaniżonej cenie, a sam uzyskuje odszkodowanie, ponieważ zgłasza organom ścigania, że stał się ofiarą kradzieży samochodu (dotyczy to głównie pojazdów luksusowych, gdy właściciel jest w stanie uzyskać wymierne korzyści z nielegalnego zbycia auta grupie przestępczej oraz z odszkodowania, a zyski te stanowią czynnik motywu działania właściciela pojazdu).

Zarówno grupy przestępcze, jak i — choć zdecydowanie rzadziej — pojedyncze osoby decydujące się na kradzież aut mogą poszukiwać również innych źródeł korzyści wynikających z przestępczego procederu, który wykonują. Przykładem jest użycie skradzionego pojazdu do popełnienia innego czynu zabronionego, z którego zyski finansowe mogą być jeszcze większe niż ze sprzedaży skradzionego auta, bądź jego wykorzystanie co najmniej w jeden z pozostałych wyżej ukazanych sposobów związanych z pozyskaniem dochodów z działalności przestępczej. Skradziony pojazd co prawda może być użyty także w celu popełnienia przestępstwa, które nie wiąże się z uzyskaniem korzyści materialnych przez bezpośrednich sprawców, pośredników w kradzieży ani zleceniodawców, jednak to właśnie motywy finansowe są głównymi czynnikami zachęcającymi do uczestniczenia w przestępczości samochodowej.

Jedynie przestępcy bez wystarczającej wiedzy i urządzeń, które pozwalałyby im kraść relatywnie nowe modele pojazdów, są skłonni do podejmowania najmniej dochodowych metod pozyskiwania korzyści za skradzione auta, takich jak ich złomowanie. Tego typu motywy kradzieży pojazdów

⁵ O. Krajniak, *Zorganizowane grupy przestępcze. Studium kryminalistyczne*, Warszawa 2011, s. 221.

mogą obejmować pojedyncze osoby, dla których nawet niewielki zysk stanowi wystarczający powód do popełnienia czynu zabronionego. Grupy przestępcze zajmują się sprzedażą aut na części, ale coraz częściej bezprawnie legalizują skradzione pojazdy i je sprzedają. W Polsce popularne są obie formy poszukiwania źródeł dochodów przez przestępców zajmujących się kradzieżą pojazdów. Sprzedaż części pojazdu skradzionego przez przestępców wynika w dużej mierze z uwarunkowań polskiego rynku i norm ekonomicznych na nim obowiązujących. Polacy preferują nabywanie używanych części aut, w razie gdy pojazd ulegnie zepsuciu. Oryginalne części pojazdów, dostępne w serwisach m.in. producentów aut, oraz zamienniki przeważnie wymagają poniesienia znacznych nakładów finansowych. Dlatego osoby zmotoryzowane skłaniają się do nabywania używanych części pojazdów, a te często pochodzą z kradzieży. Przestępcy starają się w ten sposób zagospodarować istniejący na rynku popyt⁶, podczas gdy nabywcy części używanych przeważnie nie mają świadomości, że nabywają produkty pochodzące z kradzieży. Problemem jest również wysoka średnia liczby lat użytkowania samochodów w naszym kraju. Samochody starsze częściej ulegają zepsuciu, co stymuluje popyt na części używane. Podzespoły starszych modeli pojazdów zwykle nie są fabrycznie oznakowane, co umożliwia przestępcom ogłaszanie się ze sprzedażą podzespołów aut nawet na legalnych, oficjalnie funkcjonujących serwisach aukcyjnych, portalach zajmujących się handlem czy w prasie motoryzacyjnej. Przestępcy motoryzacyjni współpracują również z warsztatami naprawiającymi pojazdy. Podczas gdy właściciele warsztatów często mają świadomość, że zamawiane przez nich podzespoły pochodzą z kradzieży, tak nabywcy i osoby zlecające naprawy nie mają tej wiedzy.

Chęć uzyskiwania nielegalnych zysków pochodzących z zagospodarowania skradzionych aut wynika również z usytuowania Polski na istotnym szlaku tranzytowym. Nawet jeśli w Polsce liczba skradzionych aut wykaże trwałą tendencję malejącą, to kraj wciąż będzie wykorzystywany przez zorganizowane grupy przestępcze w celach tranzytowych. Na polskim rynku lokowane są skradzione pojazdy z zachodniej Europy, natomiast z Polski wywozi się skradzione auta za wschodnią granicę oraz poza nią. Pojazdy są kradzione również w celu możliwości żądania przez sprawców lub ich zleceniodawców okupu od właścicieli. Okup przeważnie wynosi do 50% wartości pojazdu. Zdarzają się sytuacje, podczas których przekazanie przestępcom okupu przez właściciela pojazdu nie jest równoznaczne z oddaniem auta. Przestępcy często kradną dla okupu pojazdy, które przewożą towary, zwłaszcza jeśli są one nielegalne. Dzięki temu grupy przestępcze uzyskują większe prawdopodobieństwo, że ich czyn zabroniony nie zostanie zgłoszony organom ścigania. Wspomniane grupy mogą też walczyć w ten sposób ze sobą o strefy wpływów. Zyski uzyskiwane przez zorganizowane grupy przestępcze zajmujące się

⁶ E. Kopicik, *Skradzione auto znajdziesz w sieci. Ale tylko w częściach*, <<https://dziennikpolski24.pl/skradzione-auto-znajdziesz-w-sieci-ale-tylko-w-czesciach/ar/3204046>>, 30 sierpnia 2019 r.

kradzieżą aut są zwiększane przez rozboje, wymuszenia i kradzieże rozbójnicze, a zwłaszcza przez kradzieże pojazdów z ładunkami. Istotnym źródłem dochodów takich grup są wyłudzenia odszkodowań, np. za zgłoszone kolizje, które były *de facto* fikcją⁷, a tym bardziej za zgłoszone kradzieże aut, mimo że faktycznie zostały one sprzedane przez ich właścicieli, którzy w ten sposób odzyskują znaczną część środków uprzednio przeznaczonych na nabycie pojazdów, a w dodatku uzyskują podobną sumę w ramach odszkodowania, aby następnie korzyściami podzielić się z zorganizowanymi grupami przestępczymi (lub sami w nich uczestniczą).

Jak widać, problem kradzieży pojazdów jest złożony, choć obejmuje przede wszystkim motywy finansowe powodujące przestępstwa przeciwko mieniu⁸. Przestępcy zajmujący się kradzieżami pojazdów mają wiele możliwości spieniężenia skradzionych aut bądź ich części. Mimo że organy ścigania odzyskują część skradzionych pojazdów, najskuteczniejszym narzędziem przeciwdziałania przestępczości samochodowej jest profilaktyka, dlatego istotna jest wiedza o sposobach działania przestępców zajmujących się kradzieżami pojazdów.

Metody kradzieży pojazdów

Struktura, liczebność, terytorialny obszar działalności przestępczej i sposoby osiągania zysków grup zajmujących się kradzieżami pojazdów różnią się, ale metody ich działania są podobne. Jedynie najbardziej specyficzne, najsprawniej zorganizowane grupy przestępcze zajmujące się kradzieżami samochodów są w stanie działać na tyle niekonwencjonalnie, że ich funkcjonowanie można określić poprzez pryzmat indywidualnych metod kradzieży. Większość zorganizowanych grup przestępczych wyspecjalizowanych w kradzieżach aut korzysta z metod, które zostaną ukazane w niniejszym artykule.

Na metody kradzieży, a tym bardziej formy użycia skradzionych pojazdów, wpływ wywiera skład grupy zajmującej się działalnością przestępczą. Oprócz złodziei aut, dla których najważniejsza jest wiedza o sposobie uruchomienia pojazdu i odjechania nim z miejsca kradzieży, występują też paserzy⁹, którzy zajmują się rozprowadzaniem skradzionych pojazdów, nabywają skradzione pojazdy od złodziei lub pośredników, udzielają pomocy w zbywaniu skradzionych pojazdów, pomagają w ich ukrywaniu lub przyjmują skradzione pojazdy. Członkami grupy przestępczej zajmującej

⁷ D. Miksiewicz, *Sektor ubezpieczeń przykładem nowych obszarów działalności zorganizowanych grup przestępczych* [w]: K. Laskowska (red.), *Oblicza współczesnej przestępczości zorganizowanej*, Białystok 2014, s. 183.

⁸ J. Wójcik, *Przeciwdziałanie przestępczości zorganizowanej. Zagadnienia prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne*, Warszawa 2011, s. 64.

⁹ *Policja zlikwidowała dziuplę w warsztacie samochodowym w Krapkowicach. Właściciel ma zarzut paserstwa*, <<https://nto.pl/policja-zlikwidowala-dziuple-w-warsztacie-samochodowym-w-krapkowicach-wlasciciel-ma-zarzut-paserstwa/ar/4142301>>, 30 sierpnia 2019 r.

się kradzieżami pojazdów mogą być także tzw. kurierzy¹⁰ — osoby transportujące skradzione auta z miejsc ich przestępczego nabycia do miejsc ich dalszego przeznaczenia, np. na demontaż. Jeśli grupa zajmuje się legalizacją skradzionych aut, niezbędną rolę pełnią w niej fałszerze oznaczeń, zwłaszcza osoby zdolne do fałszowania oznaczeń identyfikacyjnych pojazdów, niejednokrotnie informatycy, którzy są w stanie zmienić tego typu oznaczenia w wersjach elektronicznych (w nowych modelach aut), fałszerze dokumentów albo podmioty pozyskujące ważne w świetle prawa dokumenty, które posłużą do legalizacji skradzionych pojazdów, i podmioty, które ustalają tożsamości osób, na które skradzione pojazdy będą mogły zostać zarejestrowane. Grupa przestępcza może posiadać tzw. dziuplę, czyli miejsce magazynowania skradzionych pojazdów, w którym wybrani uczestnicy grupy spotykają się i mogą np. demontować auta¹¹, ale także ustalać i korygować swoje plany. Jako „dziuplę” przeważnie służą miejsca opustoszałe, stare magazyny, które nie są oficjalnie używane, choć niejednokrotnie przestępcy są na tyle zuchwali, że do przechowywania skradzionych aut wykorzystują warsztaty samochodowe, a nawet specjalnie wydzielone garaże przy domach szefów mafii, np. przy domach rekreacyjnych, w pobliżu lasu albo na innym mało uczęszczanym obszarze. Posiadanie „dziupli” może skłaniać przestępców samochodowych do wykorzystywania metod kradzieży, które pozwalają najprędzej przetransportować auta do przestępczego magazynu. Z drugiej strony nie tylko szybkość działania, ale przede wszystkim ostrożność w działaniu chroni przestępców przed poniesieniem odpowiedzialności karnej. Przeprowadzenie kradzieży auta często skłania przestępców do jego ukrycia — w trakcie transportu do „dziupli” — w samochodzie ciężarowym.

Podstawowymi czynnikami decydującymi o metodzie kradzieży pojazdów są: możliwości odwrócenia uwagi kierowcy, a zwłaszcza sprowokowania go do tymczasowego opuszczenia auta, rozpoznanie fabrycznych systemów antykradzieżowych w danym modelu auta, zanim zostanie ono skradzione, w celu ułatwienia działania złodziejowi, dostosowanie sprzętu wykorzystywanego do kradzieży pojazdu w celu pokonania jego zabezpieczeń standardowych i ewentualnie dodatkowych (o ile występują). Większość metod kradzieży aut polega na pominięciu etapu konieczności otwarcia pojazdu, co jest możliwe dzięki wytworzeniu sytuacji, która spowoduje spontaniczne opuszczenie auta przez kierowcę. W dalszej kolejności występuje wyeliminowanie pracy alarmów, które co prawda również może nie być niezbędne, jeśli kierowca spontanicznie opuści pojazd, a zwłaszcza, gdy pozostawi kluczyki w stacyjce. W takiej sytuacji uruchomienie silnika nie wymaga od złodzieja znacznego kunsztu. Jeśli metoda kradzieży nie polega na próbie sprowokowania kierowcy do opuszczenia

¹⁰ *Kradzione samochody trafiają do Polski*, <<https://www.autobaza.pl/blog/kradzione-samochody-trafiaja-do-polski>>, 30 sierpnia 2019 r.

¹¹ M. Szymaczek, *Gdzie trafiają samochody po kradzieży — najbardziej zaskakujące „dziuple”*, <<https://www.auto-swiat.pl/wiadomosci/aktualnosci/gdzie-trafiaja-samochody-po-kradziezy-najbardziej-zaskakujace-dziuple/pesd0gb>>, 30 sierpnia 2019 r.

pojazdu, złodziej używa przeważnie brzeszczotu, za pośrednictwem którego odblokowuje drzwi pojazdu, a następnie wyłącza alarm poprzez odłączenie jego centralki albo poprzez użycie zagłuszającej dźwięk pianki montażowej. Złodziej powinien orientować się w praktyce montażu urządzeń antykradzieżowych, ponieważ dzięki temu jest w stanie szybko ustalić prawdopodobne miejsce ich ukrycia, a następnie wyłączyć je. Ponadto sprawca powinien zastosować urządzenia neutralizujące działanie nadajników systemu nawigacji satelitarnej (ang. *Global Positioning System*; dalej jako: GPS), które mogą być zamontowane w pojeździe¹², natomiast w celu rozpoznania, czy urządzenia tego typu znajdują się w aucie, powinien korzystać z ich wykrywaczy. Stosując urządzenia zagłuszające pracę nadajników GPS, złodziej zagłusza również pracę nadajników komórkowych, za pośrednictwem których sygnał mógłby zostać wyemitowany do urządzenia powiadamiającego właściciela pojazdu o próbie kradzieży. W starych pojazdach (sprzed 1996 r.) złodziej uruchamia silnik poprzez wywołanie zwarcia, natomiast w nowszych autach poprzez wywarcie wpływu na pracę systemu komunikacji transpondera ze sterownikami pojazdu, a tym samym poprzez zmianę działania systemu komputerowego. Najtrudniejsze zabezpieczenia posiadają pojazdy produkowane po 2003 r., jednak i te zabezpieczenia są pokonywane przez złodziei, którzy w kradzionych przez siebie pojazdach najpierw uruchamiają zastępczy system zabezpieczający przed kradzieżą, po czym wprowadzają w nim własne hasła lub dezaktywują w inny sposób, korzystając głównie z wiedzy informatycznej. Złodzieje mogą także korzystać z urządzeń uruchamiających silniki, jakie są stosowane w warsztatach naprawczych.

Większość metod kradzieży pojazdów polega na odwracaniu uwagi kierowcy. Metody te są stosowane zarówno przez grupy przestępcze, które potrafią pokonywać zabezpieczenia systemów antykradzieżowych najnowszych pojazdów, jak i przez grupy, które nie dysponują zaawansowaną wiedzą informatyczną. Odwracanie uwagi kierowcy pozwala na stosowanie różnych technik. Jednym z takich sposobów przestępczego działania jest ustawienie na drodze specyficznej rzeczy, np. wózka dziecięcego¹³. W reakcji na taki przedmiot na drodze kierowca jest w stanie spontanicznie wysiąść z auta. Chwilę nieuwagi kierowcy wykorzystuje złodziej, który zajmuje jego miejsce za kierownicą pojazdu, po czym odjeżdża. Inna metoda polega na sygnalizowaniu kierowcy przez przestępców, że ma on uszkodzoną oponę albo na uprzednim uszkodzeniu opony wytypowanego auta, a następnie na śledzeniu i obserwowaniu reakcji kierowcy. W momencie, w którym kierowca opuści pojazd, złodziej zajmuje jego miejsce za kierownicą. Niejednokrotnie technika ta połączona jest z użyciem przez złodzie-

¹² P. Piątek, *Kradzież auta. Jak działają zagłuszarki sygnału GPS/GSM?*, <<https://www.motofakty.pl/arttykul/kradziez-auta-jak-dzialaja-zagluszarki-sygna-lu-gps-gsm.html>>, 30 sierpnia 2019 r.

¹³ D. Potakowski, *Przestępczość samochodowa jako przejaw działalności zorganizowanych struktur przestępczych* [w]: W. Jasiński, W. Mądrzejowski, K. Wiciak (red.), *Przestępczość zorganizowana. Fenomen. Współczesne zagrożenia. Zwalczanie. Ujęcie praktyczne*, Szczytno 2013, s. 185.

ja przemocy wobec osoby poszkodowanej. Znana, chociaż wciąż używana, metodę stanowi spowodowanie przez uczestnika grupy przestępczej drobnej stłuczki, przeważnie polegającej na uderzeniu niskobudżetowym pojazdem w tył wytypowanego do kradzieży auta. W reakcji na stłuczkę kierowca prawdopodobnie wysiadzie z pojazdu. Moment ten jest wykorzystywany przez złodzieja do kradzieży. Inną metodę odwrócenia uwagi kierowcy, mającą skłonić go do tymczasowego opuszczenia auta, stanowi umieszczenie butelki wypełnionej częściowo wodą w nadkolu wytypowanego do kradzieży pojazdu. Odgłosy butelki powinny skłonić kierowcę do tego, aby wysiadł z pojazdu. Chwila jego nieuwagi zostaje wykorzystana przez złodziei¹⁴. Niekonwencjonalna metoda znajduje często zastosowanie w kradzieży pojazdów z parkingów przy centrach handlowych i polega ona na współpracy co najmniej dwóch członków grupy przestępczej. Jeden z nich przypadkowo potrąca niesionym przez siebie kartonem bądź pudłem lustro pojazdu od strony pasażera. Powinien on być uważny, ponieważ najkorzystniejszym dla niego momentem na złożenie lusterka wytypowanego do kradzieży pojazdu jest chwila przed zgaszeniem silnika auta przez kierowcę. Zachowanie to powinno sprowokować kierowcę do opuszczenia pojazdu w celu poprawienia lusterka. W tym czasie drugi z członków grupy przestępczej wsiada za kierownicę i odjeżdża. Wobec przemieszczających się po drodze kierowców, zwłaszcza pojazdów dostawczych i ciężarówek, często zastosowanie znajduje metoda ich zatrzymania przez złodziei przebranych za policjantów lub za inne służby. Złodzieje imitują próbę zatrzymania pojazdu do kontroli, po czym kradną auto¹⁵.

Każde auto, niezależnie od jakości jego zabezpieczeń, może zostać skradzione również innymi metodami stosowanymi przez przestępców. Członkowie zorganizowanych grup przestępczych odznaczają się cierpliwością, ponieważ grupy dysponują przeważnie pokaźnymi środkami finansowymi pochodzącymi z kradzieży znacznej liczby aut. Z tego powodu wybrani uczestnicy danej grupy przestępczej, dedykowani przez swoich przełożonych do zadania w postaci kradzieży danego auta, mogą relatywnie dużo czasu poświęcać na obserwowanie potencjalnej ofiary przestępstwa, aby rozpoznać jej przyzwyczajenia, a następnie wykorzystać je do kradzieży pojazdu. Złodzieje aut obserwują nawyki kierowców, gdy wjeżdżają oni na swoje posesje albo do bram lub na parkingi. Poszukują okoliczności, gdy kierowca pozostawi swój uruchomiony pojazd, aby np. otworzyć bramę. Jeśli kierowca postępuje w ten sposób, złodzieje wykorzystują chwilę jego nieuwagi i kradną pojazd. Metodę tę wykorzystują często grupy, które nie posiadają zaawansowanej wiedzy, zwłaszcza informatycznej, umożliwiającej kradzież auta. Inną popularną metodą kradzieży pojazdów stosowaną przez takie grupy jest technika, zgodnie z którą sprawcy imitują zainteresowanie zakupem pojazdu. Złodzieje umawiają się wówczas na jazdę

¹⁴ M. Zieliński, *Powraca dawna metoda złodziei aut „na butelkę”*. *Wykorzystują nieuwagę kierowców*, <<https://moto.wp.pl/powraca-dawna-metoda-zlodziei-aut-na-butelke-wykorzystuja-nieuwage-kierowcow-6326731519530625a>>, 30 sierpnia 2019 r.

¹⁵ D. Potakowski, *Przestępczość...*, wyd. cyt., s. 185.

próbą z potencjalnym sprzedawcą auta, który ogłosił publicznie zamiar jego sprzedaży. Podczas spotkania z właścicielem auta złodzieje dają mu do zrozumienia, że oczekują, iż sami będą mogli przejechać choć drobny odcinek drogi. Mogą oni również zastosować przemoc, jeśli potencjalny sprzedawca pojazdu nie będzie przychylny jego opuszczeniu. Nietypową odmianą tego rodzaju kradzieży jest tzw. kradzież dilerska. Przestępcy umawiają się ze sprzedawcą nowego pojazdu dedykowanego do sprzedaży i udają zainteresowanie nabyciem auta. W trakcie jazdy próbnej spostrzegają nietypowe cechy kluczyka do auta, natomiast po jeździe próbnej informują sprzedawcę, że nie są jeszcze zdecydowani na zakup i potrzebują kilku dni na podjęcie decyzji. Kolejno złodzieje wykonują replikę kluczyka, uwzględniając szczegóły, np. breloczek do niego, a następnie ponownie umawiają się z potencjalnym sprzedawcą na jazdę próbną tym samym autem, aby po jeździe próbnej zamienić kluczyki, uzyskując w ten sposób prawdziwe. Pojazd zostaje zamknięty już z pilota do auta znajdującego się w posiadaniu grupy przestępczej, jednak sprzedawca pojazdu o tym nie wie. Po pewnym czasie, w dogodnej okoliczności, złodziej po raz trzeci pojawia się w miejscu sprzedaży, lecz tym razem nie poprzedza swojej wizyty umówieniem się na jazdę próbną. Wykorzystując zdobyty kluczyk do auta, uruchamia pojazd i odjeżdża¹⁶.

Jeśli przestępcy są wyspecjalizowani w kradzieżach pojazdów sprzed centrów handlowych lub poświęcają dużo czasu na obserwowanie potencjalnych ofiar swoich czynów zabronionych, są oni w stanie identyfikować osoby, które udały się na zakupy, posiadające dziecko lub dzieci pod bezpośrednią opieką w tym czasie, a także osoby starsze, w szczególności jakkolwiek zniedołężniałe. Osobom tym kradną kluczyki do auta, a następnie obserwują zachowanie swoich ofiar i kontaktują się z członkami grupy przestępczej na zewnątrz. Jeden z członków grupy przekazuje przestępcom na zewnątrz kluczyki do pojazdu osoby okradzionej. Przeważnie osoba okradziona z kluczyków nie jest nawet świadoma, że stała się ofiarą przestępstwa, ponieważ grupa wykorzystuje do takiego zadania osoby wyspecjalizowane w kradzieży przedmiotów. Nawet jeśli osoba okradziona zorientuje się, że stała się ofiarą przestępstwa, to — mając pod opieką dzieci, względnie będąc osobą starszą bądź zniedołężniałą — nie jest w stanie działać na tyle szybko, aby zapobiec utracie swojego pojazdu, do uruchomienia którego przestępcy wykorzystują ukradzione kluczyki. Coraz częściej ofiarami tej metody kradzieży pojazdów stają się również inne osoby, niezależnie od metryki społecznej, wieku ani stanu zdrowia. Przestępcy samochodowi poszukujący auta, na którego kradzież mają zamówienie, są w stanie wysłać tzw. obserwatora na parking należący do centrum handlowego, aby osoba ta identyfikowała wytypowane do kradzieży pojazdy i ich właścicieli. „Obserwator” spostrzega wygląd oraz ubiór właściciela pojazdu pożądanego przez grupę przestępczą, o czym informuje tzw. kieszonkowca znajdującego się w centrum handlowym. „Kieszonkowiec” ma na celu okraść z kluczyków osobę wskazaną przez obserwatora, a gdy

¹⁶ Tamże, s. 184.

już ukradnie kluczyki, przekazuje je złodziejowi auta, który uruchamia pojazd i odjeżdża¹⁷.

Spektakularna, a zarazem ryzykowniejszą od wielu innych technik, jest metoda kradzieży pojazdu polegająca na jej poprzedzeniu kradzieżą z włamaniem do domu właściciela auta wytypowanego przez grupę przestępczą do kradzieży. Przestępcy kradną z domu właściciela pojazdu kluczyki do auta i dokumenty związane z pojazdem, po czym kradną pojazd. Metoda ta znajduje zastosowanie zarówno wobec pojazdów, których cena rynkowa jest relatywnie wysoka, jak i w stosunku do właścicieli aut, którzy mieszkają w domach jednorodzinnych, które są słabo zabezpieczone. Przestępcy przeważnie znajdują kluczyki do auta i dokumenty do niego w szafce znajdującej się w przedpokoju. Mogą też kraść kluczyki do auta i dokumenty związane z pojazdem z innych miejsc, w których właściciel pojazdu je zostawił. W tym celu nie muszą nawet ryzykować włamania do domu właściciela auta wytypowanego do kradzieży. Często złodzieje śledzą właściciela pojazdu, a gdy ten uda się np. na basen, do centrum handlowego lub siłownię i zostawi swoje rzeczy w szafce przeznaczonej do ich tymczasowego przechowywania, kradną z niej kluczyki do auta i dokumenty¹⁸.

Złodzieje aut są też w stanie stosować inne metody, które niekoniecznie wiążą się zaledwie z odwróceniem uwagi kierowcy ani nie wiążą się z kradzieżą dokumentów. Jeśli przestępcom bardzo zależy na kradzieży danego pojazdu, np. na zamówienie zleceniodawcy, mogą oni doprowadzić do siłowego zatrzymania kierowcy, np. poprzez zajęcie drogi, a następnie do zmuszenia siłą do opuszczenia auta i wydania go. Zdarzają się także przypadki zuchwałe, gdy złodzieje w takiej sytuacji siłą zmuszają kierowcę do podpisania dokumentu sprzedaży pojazdu¹⁹. Mogą również w innych okolicznościach nakłonić właścicieli wytypowanych przez siebie pojazdów do podpisania niekorzystnych dla nich umów sprzedaży aut. Arogancką techniką kradzieży aut jest również ich kradzież, gdy właściciel auta oddała się od niego, a przestępcy umieszczają jego pojazd na lawecie i odjeżdżają²⁰ — przeważnie do swojej „dziupli”. W celu kradzieży pojazdu złodzieje mogą użyć oznaczeń typowych dla służb zajmujących się holowaniem pojazdów.

Alternatywą dla zysków z zalegalizowanych skradzionych pojazdów są wyłudzenia odszkodowań. Wyłudzenie odszkodowania nie stanowi co prawda kradzieży auta *sensu stricto*, jednak jest zaliczane do katalogu przestępstw złodziei aut²¹. Dotyczy to przestępczości samochodowej, a na-

¹⁷ *Uważajcie na złodziei samochodów w centrach handlowych*, <<https://lojack.pl/blog/aktualnosci/uwazajcie-na-zlodziei-samochodow-w-centrach-handlowych>>, 30 sierpnia 2019 r.

¹⁸ D. Szymaczek, *Sposoby na złodzieja*, <<https://www.auto-swiat.pl/wiadomosci/aktualnosci/sposoby-na-zlodzieja/r80d2fn>>, 30 sierpnia 2019 r.

¹⁹ D. Potakowski, *Przestępczość...*, wyd. cyt., s. 185.

²⁰ *Uwaga! Złodzieje aut przebiegają się za pomoc drogową. Zobacz, jakie auta teraz kradną najczęściej*, <<https://auto.dziennik.pl/aktualnosci/artykuly/559201,metody-zlodziei-samochodow-ile-aut-skradziono-w-2017-dane-policji.html>>, 30 sierpnia 2019 r.

²¹ D. Miksiewicz, *Sektor...*, wyd. cyt., s. 183.

wet — pod względem wielkości uzyskiwanych nielegalnie zysków przez podmioty przestępczości samochodowej — stanowi jedyną alternatywę dla przychodów z zalegalizowanych skradzionych pojazdów.

Coraz poważniejszym zagrożeniem ze strony grup zajmujących się kradzieżami aut jest wyludzenie odszkodowań. Właściciel pojazdu ubezpiecza go, po czym zgłasza kradzież. *De facto* pojazd nie został jednak skradziony, ale sprzedany za granicą kraju lub rozmontowany na części i sprzedany. Właściciel auta uzyskuje odszkodowanie mniej więcej o równowartości ceny pojazdu, chociaż uzyskał również środki za sprzedaż auta, do której się nie przyznał. W przypadku ustalenia stanu faktycznego przez organy ścigania, osoba, która w sposób ukazany powyżej okłamała ubezpieczyciela i organy ścigania, może zostać pociągnięta do odpowiedzialności karnej przed wymiarem sprawiedliwości m.in. za wyludzenie i oszustwo.

Należy zauważyć, że proceder ten stosują nie tylko niezależni od grup przestępczych właściciele aut nabytych za spore pieniądze, ale także zorganizowane grupy przestępcze, w tym grupy działające w kooperacji z osobami mającymi, dysponującymi luksusowymi pojazdami. Tym samym proceder ten stanowi coraz większe wyzwanie zarówno dla organów ścigania, jak i dla wymiaru sprawiedliwości.

Jak widać, obecnie występuje wiele metod kradzieży pojazdów wykorzystywanych przez przestępców, które nie wymagają nawet zaawansowanej wiedzy ani kooperacji z informatykami, mimo że nowe modele aut są wyposażone przede wszystkim w informatyczne systemy zabezpieczeń. Przestępcy samochodowi często wykorzystują podstęp, obserwują swoje potencjalne ofiary, korzystają ze spontanicznych okazji lub przygotowują się do kradzieży np. poprzez podstawienie na drodze przeszkody w celu wymuszenia naglej decyzji kierowcy o opuszczeniu uruchomionego pojazdu. Jeśli złodzieje nie planują sprzedaży ukradzionego pojazdu na części, a jednocześnie oczekują wysokich zysków ze sprzedaży ukradzionego auta, to potrzebują oni wiedzy, w jaki sposób je zalegalizować.

Sposoby legalizacji skradzionych pojazdów

Legalizacja pojazdu polega na wprowadzeniu w błąd zarówno podmiotu rejestrującego auto, jak i potencjalnego jego nabywcy. Takie działanie ma na celu stworzenie u tego podmiotu, a także u hipotetycznego kupca, przekonania, że pojazd został legalnie zakupiony i nie pochodzi z kradzieży. Za legalizację pojazdu uznaje się również wprowadzenie w błąd choćby jednego uczestnika rynku bądź podmiotu publicznego, gdy auto znajduje się w posiadaniu danej osoby nielegalnie i osoba ta — lub osoba z nią współpracująca — wykonuje czynności zmierzające do stworzenia u innej osoby nieprawdziwego przekonania, że auto przeznaczone do sprzedaży pochodzi z legalnych źródeł²².

²² W. Pływaczewski, J. Świerczewski, *Policja polska wobec przestępczości zorganizowanej*, Szczytno 1996, s. 233.

W procesie legalizacji kradzionych samochodów ich złodzieje wykorzystują dokumenty skradzione, względnie znajdujące się w ich dyspozycji w sposób nieuprawniony, albo podrobione²³. Dokumenty te przeważnie pochodzą z Wielkiej Brytanii, Niemiec, Belgii, Włoch, Stanów Zjednoczonych, Francji, Hiszpanii bądź Danii. Dzieje się tak, ponieważ w tych państwach grupy przestępcze z udziałem Polaków często kradną zarówno pojazdy, jak i dokumenty z nimi związane, oraz dlatego że dokumenty z tych krajów są łatwe do sfalszowania, niejednokrotnie nawet istnieje możliwość swobodnego pozyskania z tych państw oryginalnych świadectw rejestracyjnych. Hipotetyczni nabywcy pojazdów w Polsce mają zazwyczaj problem z ustaleniem, czy dokument rejestracyjny napisany w obcym języku jest oryginalny i bezwiednie przyjmują, że nie zostali oszukani. Oprócz tego, w celu zalegalizowania pojazdu, przestępcy fałszują jego oznaczenia identyfikacyjne. Zanim organy publiczne, a tym bardziej nabywcy pojazdów zakupionych od przestępców, zorientują się, że doszło do czynu zabronionego, a pojazd pochodzi z kradzieży, mija dużo czasu. Niejednokrotnie dokumenty są na tyle skutecznie spreparowane, że organy publiczne nie są w stanie zorientować się w procederze.

Przestępcy przedkładają nabywcom dokumenty pochodzące z innych krajów, które nawet nie są prawnie wiążącą podstawą rejestracji pojazdów. Atrakcyjna cena pojazdu i presja czasu wytwarzana przez sprzedawcę auta pochodzącego z kradzieży jest dla większości nabywców wystarczającym powodem, aby nie starać się weryfikować, czy auto pochodzi z legalnych źródeł. Z drugiej strony w mediach prowadzi się politykę informacyjną polegającą na informowaniu odbiorców, aby sprawdzali wiarygodność sprzedawców pojazdów — zwłaszcza tych, którzy oferują auta za ponadnormatywnie niskie ceny. Coraz większa grupa potencjalnych nabywców pojazdów ma świadomość, że auto, którego cena wydaje się nie tylko zbyt niska, ale znacznie odbiega od powszechnie przyjętych cen, może pochodzić z kradzieży.

Zyski ze sprzedaży zalegalizowanego auta są bardzo wysokie i mogą obejmować — w przypadku luksusowego auta — kilkadziesiąt tysięcy euro. Dlatego trendem wśród polskich przestępców samochodowych stało się wyjeżdżanie za granicę kraju i popełnianie przestępstw kradzieży pojazdów, a następnie przywożenie skradzionych aut do Polski. Najsprawniej zorganizowane grupy przestępcze wyspecjalizowane w kradzieży samochodów procederem tym zajmują się już wiele lat. Auta te są legalizowane w Polsce, ponieważ nabywcom i podmiotom publicznym przestępcy ukazują dokumenty rejestracyjne podrobione, skradzione lub nieuprawnione. Ponadto pojazdy oferowane na polskim rynku przez przestępców samochodowych posiadają też sfabrykowane oznaczenia identyfikacyjne²⁴.

²³ E. Gabara, *Stanowisko...*, wyd. cyt., s. 146.

²⁴ Redakcja, *Plaga kradzieży aut przy granicy. Niemcy są bezsilni*, <<https://gs24.pl/plaga-kradziezy-aut-przy-granicy-niemcy-sa-bezsilni/ar/5450946>>, 30 sierpnia 2019 r.

Sposoby legalizacji skradzionych pojazdów kształtują się w zależności od tego, czy auto pochodzi z kradzieży, czy z przemytu, a ponadto od łatwości pozyskania dokumentów związanych z autem, które są niezbędne do stworzenia przekonania, że jego źródło pochodzenia jest legalne, miejsca kradzieży pojazdu (z podziałem przede wszystkim na Polskę, pozostałe państwa europejskie, kraje azjatyckie oraz amerykańskie), dostępu przestępców do osób potrafiących rejestrować skradzione auta w zamian za nielegalną zapłatę oraz od efektywności organów ścigania w rozpoznawaniu poszczególnych czynności związanych z legalizacją pojazdów (podejmowanych przez przestępców samochodowych)²⁵.

Jedną z najbardziej skutecznych metod legalizacji pojazdów jest poprzedzenie procesu wprowadzania w błąd przyszłych nabywców co do pochodzenia aut przez staranny wybór pojazdów, które nadają się do kradzieży, aby możliwe było ich łatwe zalegalizowanie. Metoda ta tyczy się tzw. aut bliźniaczych, czyli przestępcy samochodowi stosujący tę metodę tworzą identyczne dokumenty rejestracyjne dla skradzionego pojazdu, jak dokumenty auta do niego bliźniaczo podobnego²⁶. Grupa przestępcza poszukuje poza granicami Polski pojazdu, który jest legalnie zarejestrowany, a następnie pozyskuje jego oznaczenia identyfikacyjne, np. dzięki samodzielnemu zanotowaniu oznaczeń mogących widnieć na podszyciu auta albo dzięki swoim kontaktom ze skorumpowanymi urzędnikami, jeśli oznaczenia te nie są łatwe do pozyskania. W dalszej kolejności przestępcy wybierają do kradzieży pojazd podobny, zarówno w zakresie marki, koloru, jak i wyposażenia, do auta, na temat którego zebrali informacje. Złodzieje kradną wytypowany przez siebie pojazd i podrabiają jego oznaczenia identyfikacyjne bądź modyfikują dane zawarte w dokumentach związanych ze skradzionym pojazdem, wpisując w nich informacje identyczne, jak dane identyfikacyjne dotyczące auta, które zostało przez przestępców uprzednio zanalizowane. Przestępcy stosują skradzione albo sfalszowane dokumenty, przywożą skradziony pojazd do Polski i oferują go nabywcom. Ponadto występuje alternatywna technika legalizacji skradzionych pojazdów w metodzie „aut bliźniaczych”, która polega na kradzieży dowodu rejestracyjnego danego auta, a następnie na sfabrykowaniu oznaczeń identyfikacyjnych pojazdu skradzionego. Oznaczenia te są fałszowane na wzór informacji dotyczących auta, którego dowód rejestracyjny posiadają przestępcy. Pierwsza technika jest jednak bardziej skuteczna, a przestępcy nie ryzykują nawet, że organom ścigania zostanie zgłoszona utrata dowodu rejestracyjnego. W związku z kradzieżą pojazdu kradzież dowodu rejestracyjnego innego auta zwiększa ryzyko niepowodzenia czynu zabronionego. Służby zwykle analizują takie sytuacje,

²⁵ D. Potakowski, *Zwalczanie legalizacji pojazdów pochodzących z przestępstwa. Raport z badań*, Szczytno 2008, s. 35.

²⁶ jsy/mz, *Ponad 300 zarzutów dla 7 osób. Oskarżeni o „legalizację” kradzionych aut*, <<https://www.tvn24.pl/katowice,51/ponad-300-zarzutow-dla-7-osob-oskarzeni-o-legalizacje-kradzionych-aut,360109.html>>, 30 sierpnia 2019 r.

zwłaszcza jeśli właściciel utraconego przez siebie dowodu rejestracyjnego zgłosi jego kradzież, a nie np. zgubienie.

Popularną metodą legalizacji skradzionych pojazdów jest używanie przez przestępców samochodowych sfabrykowanych dokumentów stwierdzających nabycie auta. Metoda ta pozwala przestępcom na wykorzystywanie danych przedsiębiorstw, np. autokomisów samochodowych. Przestępcy mogą powoływać się na dane przedsiębiorstw wymaganych, które nie działają ani w Polsce, ani poza granicami kraju, o ile grupa przestępcza będzie utrzymywać, że firma zajmuje się obrotem aut.

Grupy przestępcze stosujące metodę fałszowania dokumentów stwierdzających nabycie pojazdu zmieniają jego oznaczenia identyfikacyjne. Skradzione auta mogą rejestrować na tzw. słupy, tj. na osoby specjalnie podstawione do tego celu²⁷, które uzyskują od przestępców np. odsetek zysku. Niejednokrotnie skradzione pojazdy są rejestrowane na osoby, które nawet nie istnieją albo na osoby przypadkowe, wówczas jednak potrzebne jest przestępcom odpowiednio: sfalszowanie dowodu osobistego lub nielegalne wykonanie kopii dowodu osobistego należącego do osoby, na której dane się powołują. Zwykle grupy zajmujące się kradzieżami aut unikają podawania prawdziwych informacji, jednak często stosują wariant z osobą specjalnie podstawioną. Osoba ta, co prawda, jeśli współpracuje z grupą przestępczą, a jest przesłuchiwana przez organy ścigania, może mieć skłonność do ujawnienia swoich zleceniodawców. Jednak brak istnienia przedsiębiorstwa, na które powołali się przestępcy, zostanie przez organy ścigania ustalony prawdopodobnie szybciej niż kooperacja między złodziejami aut a „słupem”.

Przestępcy samochodowi doskonałą metodą legalizacji skradzionych pojazdów. Legalizacja zapewnia znaczące zyski, dlatego grupy zajmujące się kradzieżami aut starają się legalizować pojazdy, aby zmaksymalizować zyski z każdej kradzieży. Udoskonaleniu uległa metoda związana z obrotem papierami dokumentującymi stan pojazdów. W przeszłości popularną techniką złodziei aut było rejestrowanie pojazdów złożonych z części. Przestępcy pozornie sprzedawali pojazd na części przedsiębiorstwom skupującym, a następnie powrotnie nabywali części tego pojazdu, aby rzekomo stworzyć nowe auto, dla którego możliwe było wydanie nowych dokumentów rejestracyjnych. W istocie pojazd nie był rozmontowywany, a cała operacja polegała na obrocie fałszywymi dokumentami. Dzięki takiemu zabiegowi przestępcy uzyskiwali dowód rejestracyjny skradzionego pojazdu. Obecnie ta metoda przestępcza uległa udoskonaleniu, ponieważ grupy zajmujące się kradzieżami aut nabywają za granicą kraju zaledwie podzespoły pojazdów obejmujące oznaczenia identyfikacyjne. Po przedostaniu tych części do Polski, są one traktowane jako „pojazdy”, natomiast proceder ten zachodzi z użyciem podrobionych, nieuprawnionych, a tym bardziej prawdziwych dokumentów rejestracyjnych, które nie zostały po zezłomowaniu

²⁷ PAP/dad, *Kradli luksusowe samochody na terenie Europy. 51 osób w rękach CBŚP*, <<https://warszawa.tvp.pl/42498524/kradli-luksusowe-samochody-na-terenie-europy-51-osob-w-rekach-cbsp>>, 30 sierpnia 2019 r.

pojazdu zwrócone przez właściciela podmiotowi publicznemu zajmującemu się rejestrowaniem aut. Właściciel ten za swoje zachowanie uzyskuje od przestępców odsetek ich zysku z procederu, jednak w razie zidentyfikowania przez organy ścigania czynów zabronionych popełnianych przez grupę przestępczą zajmującą się kradzieżami aut, powinien on ponieść odpowiedzialną karną. Proceder ten upowszechnia się również w Polsce. Przestępcy mogą nabyć nawet na polskim rynku samą karoserię czy inne części pojazdu wraz z dokumentami rejestracyjnymi. Rynek ten jest monitorowany przez krajowe organy ścigania, co powoduje, że przestępcy zajmujący się kradzieżami aut narażeni są na jeszcze większe ryzyko.

Legalizacja kradzionych pojazdów coraz częściej jest przeprowadzana z udziałem obiegu dokumentów rejestracyjnych dotyczących auta w trzech krajach²⁸, np. w jednym z państw poza Polską przestępcy umawiają się z właścicielem pojazdu, że podpisze on z nimi umowę sprzedaży auta i wyda do niego dokumenty, następnie auto to ulega zarejestrowaniu w innym państwie poza granicami Polski, po czym zostaje sprzedane osobie mieszkającej w Polsce — w efekcie pojazd zostaje zarejestrowany na terenie kraju. Po zarejestrowaniu auta w Polsce, jego pierwotny właściciel z innego kraju, który umówił się z przestępcami, zgłasza, że utracił auto na skutek czynu zabronionego popełnionego przez osobę trzecią. Są to jedynie wybrane metody legalizacji aut. Przestępcy, dążąc do maksymalizacji zysku, skłaniają się do sprzedaży skradzionych pojazdów w związku z ich legalizacją. Z kolei dążąc do uniknięcia odpowiedzialności karnej, wciąż opracowują nowe techniki w tym zakresie.

Nie tylko przestępcy samochodowi doskonalą swoje umiejętności. Istniejący stan prawny podlegający aktualizacjom dowodzi bowiem, że podejmowane są działania, które mają na celu ukrócić proceder kradzieży i legalizacji pojazdów. Celowi temu służy rozszerzenie zakresu danych znajdujących się w centralnej ewidencji pojazdów²⁹. W ewidencji magazynowane są już informacje o istotnych szkodach aut oraz obejmujące badania techniczne. Dane zaczęły być też aktualizowane na bieżąco. Wprowadzono zasadę centralnej ewidencji mającą przyspieszyć obieg informacji między organami publicznymi. Dzięki temu przestępcom coraz trudniej legalizować pojazdy. Jak pokazują jednak statystyki, problem przestępczości samochodowej wciąż trwa, a głównym problemem jest niska wykrywalność sprawców tego typu czynów zabronionych.

Podsumowanie

Zorganizowane grupy przestępcze zajmujące się kradzieżami aut wciąż stanowią istotne zagrożenie bezpieczeństwa społeczeństwa. Co prawda powodują zwłaszcza straty majątkowe, ale stosują także przemoc. Zadawane

²⁸ D. Potakowski, *Przestępczość...*, wyd. cyt., s. 189.

²⁹ Ustawa z 24 lipca 2015 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (DzU z 2015 r., poz. 1273 ze zm.), art. 1 pkt 2–5 i pkt 8, art. 80bh ust. 1, ust. 3–5, ust. 6 pkt 2–3 i ust. 8.

przez złodziei aut straty majątkowe u osób poszkodowanych przyjmują przeważnie znaczne rozmiary, ponieważ dotyczą dóbr o relatywnie wysokiej wartości, a jeśli nawet nie obejmują w poszczególnych przypadkach pojazdów kosztownych, to i tak znacząco dezorganizują życie osób poszkodowanych. W celu zwiększenia ochrony właścicieli i użytkowników pojazdów, istotna jest popularyzacja znajomości elementarnych metod kradzieży, a także legalizacji aut stosowanych przez grupy przestępcze. Możliwe, że znajomość takich metod uchroni potencjalne ofiary co najmniej od szkód majątkowych oraz zmniejszy skuteczność działań przestępców.

Bibliografia

Literatura

- Gabara E., *Stanowisko Polski w zwalczaniu międzynarodowej przestępczości zorganizowanej*, Toruń 2004.
- Krajniak O., *Zorganizowane grupy przestępcze. Studium kryminalistyczne*, Warszawa 2011.
- Miksiewicz D., *Sektor ubezpieczeń przykładem nowych obszarów działalności zorganizowanych grup przestępczych* [w]: Laskowska K. (red.), *Oblicza współczesnej przestępczości zorganizowanej*, Białystok 2014.
- Pływaczewski W., Świerczewski J., *Policja polska wobec przestępczości zorganizowanej*, Szczytno 1996.
- Potakowski D., *Przestępczość samochodowa jako przejaw działalności zorganizowanych struktur przestępczych* [w]: W. Jasiński, W. Mądrzejowski, K. Wiciak (red.), *Przestępczość zorganizowana. Fenomen. Współczesne zagrożenia. Zwalczanie. Ujęcie praktyczne*, Szczytno 2013.
- Potakowski D., *Zwalczanie legalizacji pojazdów pochodzących z przestępstwa. Raport z badań*, Szczytno 2008.
- Safjański T., *Europejskie Biuro Policji Europol. Geneza. Główne aspekty działania. Perspektywy rozwoju*, Warszawa 2009.
- Wójcik J., *Przeciwdziałanie przestępczości zorganizowanej. Zagadnienia prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne*, Warszawa 2011.

Akty prawne

Ustawa z 24 lipca 2015 r. o zmianie ustawy — Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (DzU z 2015 r., poz. 1273 ze zm.).

Inne

jsy/mz, *Ponad 300 zarzutów dla 7 osób. Oskarżeni o „legalizację” kradzionych aut*, <<https://www.tvn24.pl/katowice,51/ponad-300-zarzutow-dla-7-osob-oskarzeni-o-legalizacje-kradzionych-aut,360109.html>>, 30 sierpnia 2019 r.

- Kopciak E., *Skradzione auto znajdziesz w sieci. Ale tylko w częściach*, <<https://dziennikpolski24.pl/skradzione-auto-znajdziesz-w-sieci-ale-tylko-w-czesciach/ar/3204046>>, 30 sierpnia 2019 r.
- Kradzione samochody trafiają do Polski*, <<https://www.autobaza.pl/blog/kradzione-samochody-trafiaja-do-polski>>, 30 sierpnia 2019 r.
- PAP, „Rz”: *w 2018 roku spadła liczba kradzieży samochodów w Polsce*, <<https://businessinsider.com.pl/motoryzacja/liczba-kradziezy-samochodow-w-polsce-w-2018-roku/lllf15j>>, 28 sierpnia 2019 r.
- PAP/dad, *Kradli luksusowe samochody na terenie Europy. 51 osób w rękach CBŚP*, <<https://warszawa.tvp.pl/42498524/kradli-luksusowe-samochody-na-terenie-europy-51-osob-w-rekach-cbsp>>, 30 sierpnia 2019 r.
- Piątek P., *Kradzież auta. Jak działają zagłuszarki sygnału GPS/GSM?*, <<https://www.motofakty.pl/artykul/kradziez-auta-jak-dzialaja-zagluszarki-sygnalu-gps-gsm.html>>, 30 sierpnia 2019 r.
- Policja zlikwidowała dziupłę w warsztacie samochodowym w Krapkowicach. Właściciel ma zarzut paserstwa*, <<https://nto.pl/policja-zlikwidowala-dziuple-w-warsztacie-samochodowym-w-krapkowicach-wlasciciel-ma-zarzut-paserstwa/ar/4142301>>, 30 sierpnia 2019 r.
- Redakcja, *Plaga kradzieży aut przy granicy. Niemcy są bezsilni*, <<https://gs24.pl/plaga-kradziezy-aut-przy-granicy-niemcy-sa-bezsilni/ar/5450946>>, 30 sierpnia 2019 r.
- Szymaczek D., *Sposoby na złodzieja*, <<https://www.auto-swiat.pl/wiadomosci/aktualnosc/sposoby-na-zlodzieja/r80d2fn>>, 30 sierpnia 2019 r.
- Szymaczek M., *Gdzie trafiają samochody po kradzieży — najbardziej zaskakujące „dziupłe”*, <<https://www.auto-swiat.pl/wiadomosci/aktualnosc/gdzie-trafiaja-samochody-po-kradziezy-najbardziej-zaskakujace-dziuple/pesd0gb>>, 30 sierpnia 2019 r.
- Uwaga! Złodzieje aut przebiegają się za pomoc drogową. Zobacz, jakie auta teraz kradną najczęściej*, <<https://auto.dziennik.pl/aktualnosc/artykuly/559201,metody-zlodziei-samochodow-ile-aut-skradziono-w-2017-dane-policji.html>>, 30 sierpnia 2019 r.
- Uważajcie na złodziei samochodów w centrach handlowych*, <<https://lojack.pl/blog/aktualnosc/uwazajcie-na-zlodziei-samochodow-w-centrach-handlowych>>, 30 sierpnia 2019 r.
- Zieliński M., *Powraca dawna metoda złodziei aut „na butelkę”. Wykorzystują nieuwagę kierowców*, <<https://moto.wp.pl/powraca-dawna-metoda-zlodziei-aut-na-butelke-wykorzystuja-nieuwage-kierowcow-6326731519530625a>>, 30 sierpnia 2019 r.

DOI: 10.5604/01.3001.0014.2404

<http://dx.doi.org/10.5604/01.3001.0014.2404>

Słowa kluczowe: kradzież, samochód, legalizacja, ubezpieczenie

Streszczenie: Artykuł przedstawia problematykę kradzieży i legalizacji pojazdów samochodowych. Czyny te, pomimo nowoczesnych metod zabez-

pieczenia tego rodzaju mienia, są cały czas popełniane przez przestępców. Do tego rodzaju przestępczości determinują ich duże i szybkie zyski finansowe, które osiągają nie tylko ze sprzedaży takiego samochodu, ale również z okupu uzyskanego od właściciela za zwrot skradzionego pojazdu. Wśród zainteresowania grup przestępczych znajdują się również pojazdy z ładunkami, które zostają sprzedane przez grupę lub stają się przedmiotami uzyskania okupów od właścicieli. W artykule przedstawiono metody i techniki kradzieży pojazdów, którymi w ostatnim czasie posługują się złodzieje. Ponadto omówiona została struktura grup przestępczych oraz poszczególne role ich członków. W dalszej części przedstawione zostały sposoby legalizacji pojazdów poprzez wcześniej skradzione lub odpowiednio sfalszowane dokumenty, gdzie kupujący i organy publiczne nie są w stanie zorientować się o zaistniałym procederze. W większości przypadków do sprzedaży odpowiednio przygotowanych pojazdów oraz dokumentów dochodzi pod presją czasu i atrakcyjnej ceny. W ostatniej części autor przedstawił problematykę wyłudzeń odszkodowań za skradzione pojazdy. Ten rodzaj działalności przestępczej stanowi również źródło dochodu dla grup zajmujących się kradzieżą aut.